

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מחברת ובעלת דעה

יְאֵת אֲשֶׁר לְלֹאִים מִבֶּן חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעֵלָּה יָבֹוא לְצִבָּא צָבָא בְּעֶבְרִית אֶהְל מוֹעֵד" (ח' כ"ד) מה נפק"מ שאם לא ראה סימן יפה בלימוד חמש שנים שוב אינו רואה, והלא זייב ללמוד תורה תמיד?

צא ולמד ממ"ש רבותינו (פירוץ נה) עה"פ "לא בשמים היא לאמור מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשנה" (דברים ג'), אמר אבדימי בר חמא בר דוסא שאם היא בשמים אתה צריך לעלות אחריה. ובמדרש (ד"ר מנח"ם) איתא, ואפילו היו אומרים לך עשה סולמות ועלה לשמים ולמד תורה אתה ראוי לעלות, כל שכן שיש לך ללמוד בזמן שאין אתה עולה. וצ"ע אם התורה היתה בשמים היאך היה האדם יכול לעלות אחריה ללומדה בשמים, וביארו המפרשים שבכח התפילה היה צריך לעלות אחריה וללומדה, שבכל בוקר היה צריך לברך אשר קדשנו במצותיו וציוונו לעלות לשמים, ולבקש מרבש"ע שיעזרנו לעלות לשמים להשיג את התורה. וידוע מה שביאר רבינו המהרש"א בקידושין (קט) אודות מה שאב"י הכניס את רב אחא בר יעקב לסכנה, וגרס לו להיכנס לבית מדרש שהיה בו מוזיק בעל שבע ראשים, שהזיק לכל מי שנכנס, ואפילו לשניים ביום, שאב"י סמך על חסידותו של רב אחא בר יעקב, שמתוך תפילתו לא ייזק ואדרבה יהרוג את המוזיק, שאין זה נקרא נס, כיון שש"ע תפילתו ודאי יצליח להרוג את המוזיק. וע"ע מ"ש בזה בחיבורי שלהבת יוסף חי (קפג), ובחיבורי שאגת יוסף (פסגה ופספס ס' מ').

ויש להביא בזה את דבריו הנוראים של השטמ"ק בכתובות (קד) בשם רש"י (מסד"ק), במ"ש בגמרא (סג) שבשעה שנפטר רבי הכריזו שכל מי שיאמר נח נפשיה דרבי ידקר בחרב, וצ"ע למה מי שיאמר שרבי נפטר ידקר בחרב, (ועי' בחיבורי גלילי וסג דפס כ'), ותירץ שאילו היה נודע לכולם שרבי כבר מת לא ימשיכו להתפלל עליו שיחיה, כי על תחיית המתים לא יתפללו ולא יבקשו רחמים, לכך אמר שאפילו אם רבי מת ולא ידעו שמת ימשיכו להתפלל עליו בחזקת שהוא חי כדי שיחיה ע"י תפילתם. ושמעתי עדות נאמנה על מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל אשר כל התורה היתה נהירה ובהירה נגד עיניו, שבעת תפילת שמ"ע כשהיה מגיע לאלוקי נצור, היה חוזר ואומר: "פתח ליבי בתלמוד תורתך" מעומק ליבו ובהשתפכות הנפש, כשפעמים חזר על בקשה זו שמונה פעמים ויותר, אף בערוב ימיו בגיל תשעים, כאשר כל האומה היהודית היתה משחררת לפתחו ולהוראותיו, עדיין היה מתחנן ומבקש "פתח ליבי בתלמוד תורתך", והן הן הדברים.

ביאור ב' - כוונת הלב בלימוד / שינוי דרך הלימוד / לימוד אצל רב אחר

הנה המהרה"ר"ו (הקדמתו על שער ההקדמות מהאר"ז"ל ודפס ג"כ בהקדמה לעץ חיים), כתב, שמי שהוא כבד וקשה בעניין העיון בתלמוד, מוטב לו שיניח את ידו ממנו, אחר שבחן מזלו בחכמה זאת, ויעסוק בחכמת האמת, וביאר שזה כוונת אומרים שמי שלא

הנה דרשו חז"ל (פולין מד) כתוב אחד אומר (פסג): מבן חמש ועשרים שנה ומעלה, וכתוב אחד אומר (ד, ג): מבן שלשים, אי אפשר לומר שלושים, שכבר נאמר כ"ה, ואי אפשר לומר כ"ה שכבר נאמר שלושים, הא כיצד? כ"ה ללמוד, ושלושים לעבודה, מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו ה' שנים שוב אינו רואה. וכן הוא ברש"י עה"ת (פסג). ובהיותי בזה הוקשה לי מאי נפק"מ בזה שאם אינו רואה סימן יפה במשנתו חמש שנים שוב אינו רואה, והלא יש חיוב ת"ת ללמוד כל ימיו ביום ובלילה, וכמ"ש רבינו הרמב"ם (פ"ה מהל' ט"ז ס"ה), כל איש מישראל חייב בת"ת בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל ייסורין, שנא' (וישע' n 6) "והגית בו יומם ולילה", ושור"ר שהקשו כן בעיון הפרשה (גיליון כ"ט צפרסק)?

ביאור א' - להרבות בתפילה ותחנונים

נראה דרש"י הקדוש כבר רמז יישוב קושיא זו במה שביאר (פולין סג), שמה שאמרו תלמיד שלא ראה סימן יפה, שאין הכוונה שאינו מבין ומשנתו אינה סדורה לו, אלא הכוונה שלומד ושוכח. וא"כ לפי"ז לק"מ דאח"כ רבותינו ז"ל באו להורות בזה שמי שאינו רואה סימן ברכה לימודו לאחר חמש שנים שלמד ובכל זאת שוכח, ירדוף אחר העצה שנתנו חכמים לזכירת הלימוד, להרבות בתפילה ותחינה לפני מי שהחכמה שלו. שהרי כבר אמרו רבותינו בגמרא מגילה (י), אמר רבי יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי בדברי תורה ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי אל תאמן, יגעתי ומצאתי תאמן. ולא אמרן אלא לחודי, אבל לאוקמי גירסא, סייעתא מן שמיא היא, ופירש רש"י להעמיד גירסתו שלא תשתכח ממנו, סייעתא דשמיא הוא, כי יש יגע ואינו מוצא. נמצא שמי שלא רואה סימן ברכה לזכור לימודו, הפתרון היחיד עבורו הוא תפילה.

והדבר כבר מפורש בגמרא נדה (ע), שאנשי אלכסנדריה של מצרים שאלו את רבי יהושע בן חנניה, מה יעשה אדם ויחכם, אמר להן ירבה בשיבה, וימעט בסחורה. אמרו לו הרבה עשו כן ולא הועיל להם. נענה ואמר להם, אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו, שנא' (משלי ז) "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה". תני ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו, ומשגר לאוהביו ממה שלפניו, כך חכמה שהיא לאוהביו של מקום נתנה להם מפיו ולא מאוצר אחר. ומבאר הגמרא שרבי יהושע בן חנניה בא ללמד שתפילה בלי ריבוי בשיבה, או ריבוי בשיבה בלי תפילה לא יועיל, אלא צריך את שניהם יחד, גם להרבות בשיבה וגם בתפילה.

ראה סימן יפה במושנתו חמש שנים שוב אינו רואה. וכתב בעל הסולם הגאון ר' יהודה לייב הלוי אשלג זצ"ל בספרו הקדמות לחכמת האמת (פ"א), דר"ל שמי שאינו רואה סימן יפה בלימודו אין זה אלא משום חסרון כוונת הלב בלבד, ולא משום חסרון כשרון, כי חכמת התורה אינה צריכה לשום כשרון, כמ"ש במדרש רבה (סוף סנהדרין) אמר הקב"ה לישראל חייכם כל החכמה וכל התורה דבר קל הוא, כל מי שמתאמץ אותי ועושה ד"ת כל החכמה וכל התורה בליבו. אלא שצריך זמן להרגיל עצמו במאור שבתורה ומצוות, ולזה הורו שאין לצפות יותר מחמש שנים שבהן די ומספיק לגמרי לזכות בחכמת התורה, ואם לא ראה סימן יפה בשיעור זמן זה לא ישטה עוד את עצמו בתקוות שוא ומפוחי כוזב, אלא יראה תיכף למצוא תחבולה יפה שיצליח על ידה לבוא לשמה ולזכות בחכמת התורה, והברייתא לא פירשה את התחבולה אלא שמהירה שלא ישב באותו מצב ויחכה עוד, ולזה אומר המהרש"ו שהתחבולה המוצלחת ובטוחה היא העסק בחכמת הקבלה ויניח ידו מעסק חכמת תורת הנגלה לגמרי שהרי כבר בחן מזלו, עכ"ל. ולפי דרכינו מותר דבריו נראה סיוע נפלא למה שכתבתי, דאח"כ עיקר כוונת חז"ל להורות שצריך למצוא תחבולה שיראה סימן יפה בלימודו, ואצ"ל בדוקא שיפנה מלימוד הפשט, אלא אדרבה ילמד מסכתא אחרת, או ירבה בתפילה, או יבחן דרך לימודו שהורגל בו בחמש שנים ויפנה ליבו לדרך אחרת בלימוד, או ילך ללמוד אצל רב אחר, וכמו שמצינו כיו"ב בש"ס, שו"ר שכן כתב לצדד בעל הסולם בספרו הקדמות לחכמת האמת (פ"א).

ביאור ג' - בלימוד מצוה א' חמש שנים

הנה ראיתי למרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו דרש משה עה"ת (פ"ג פסוק) שכתב בזה"ל: להתגדל בתורה יש ללמוד מהללויים, שעל לימוד מצוה אחת נאמר שלמדו חמש שנים, וא"כ לימוד כל התורה אין לזה שיעור, וכל ימיו צריך ללמוד, וחייב ללמוד לאחרים אין שום פטור דלכן אפילו כשנפסלו בשנים נאמר ושרת את אחיו, שאיכא פירוש שהוא ליעיץ לאחרים, עכ"ל. אתה הראת לדעת שכל מה שאמרו שתלמיד שלא רואה ברכה בלימודו חמש שנים שוב אינו רואה, היינו במי שיושב ושוקד במשך חמש שנים רצופות יום ולילה במצוה אחת, כמו הללויים ששקדו במצות עבודה, וזה מלבד כל שאר מצוות התורה, וכמדרשה שכמעט אין בנמצא אדם שישקיע חמש שנות עמל ושקידה במצוה אחת ולא תועיל לו, וא"כ זהו מה שבאו חז"ל להורות שאל לאדם להתאמץ אם לא ראה סימן ברכה בלימודו, כי יבדוק בנפשו אם השקיע חמש שנים על מצוה אחת, ודו"ק כי זה נפלא.

ביאור ד' - יחזור וילמד חמש שנים ויראה סימן יפה

הנה המאירי (חולין סג), כתב: לעולם יהא אדם חרוץ בלימודו בילדותו להשתדל בו כמה שאפשר לו כדי שתהא יגיעת ילדותו מועלת לו לעולם, כבר אמרו כל תלמיד שלא ראה במושנתו סימן יפה עד חמש שנים שוב אינו רואה, עכ"ל. והנה מדבריו נראה דאיתו לימוד שישקיע חמש שנים בילדותו, יועיל לאדם לכל ימיו, וא"כ באו להודיע בזה דבר גדול שישקיע בלימודו בימי הילדות בכל כוחו. ונראה עוד לפי"ז דקמ"ל שאם לא ראה ברכה בלימודו חמש שנים, צריך לעשות עוד חמש שנים ברצף כדי לזכות לראות סימן ברכה בלימודו כל ימי חייו, וממילא הדברים עולים בקנה אחד עם מה שיש על האדם חיוב ללמוד תורה כל ימי חייו, כי כל אחד בסוף רואה סימן ברכה בלימודו, רק שצריך לזה חמש שנים חדשות, ואם לא ראה סימן ברכה אחר עשר שנים, אז יוסף עוד חמש שנים וכן הלאה עד שיראה.

ביאור ה' - ה' שנים רק לעניין מקרא ומשנה

בח' תורת חיים (חולין סג) ביאר שמה שאמרו שתלמיד שלא ראה סימן יפה במושנתו חמש שנים שוב אינו רואה, היינו דוקא לעניין לימוד מקרא ומשנה, כדתנן בן חמש בן עשר למשנה, בן חמש עשרה לש"ס, הרי שקבעו זמן למקרא חמש שנים וכן למשנה,

אבל ללימוד הש"ס דתקוף טובא צריך שיעסק בו כל ימיו, עכ"ל. ולפי דבריו נראה שכל מה שקבעו חמש שנים, היינו רק ללימוד מקרא ומשנה, וקמ"ל דגם אם אינו רואה בהם סימן ברכה, לא ייחלש מזה ליבו להשקיע בלימוד הש"ס, דאדרבה צריך להשקיע כל ימיו בלימוד הש"ס, וכמו שנהגו האידנא בכל הישיבות הקדושות, וראה בתוס' קידושין (ג' ד"ה ב). [אולם מדברי מרן החיד"א במראית העין (חולין סג) נראה שהמכוון אפי' לעניין תורה שבע"פ, שכתב לרמזו, כי שנים ה' ס' חדשים הם יחד במניין אדנות, שהשכינה בעזרו שיראה סימן יפה במושנתו, כי תורה שבע"פ היא נגד השכינה שהיא שם אדנות].

ביאור ו' - נפק"מ לעניין הוא קודם לבנו

בח' מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל (חולין סג), הקשה כאמור, מה נפק"מ שמי שאינו רואה סימן ברכה בלימוד חמש שנים שוב אינו רואה, והלא כל זמן שיכול לעסוק בתורה צריך לעסוק בין מצליח ובין אינו מצליח, דחייב להגות בתורה בכל זמן, ותרין דנפק"מ למה דאיתא בקידושין (טז): הוא ללמוד ובנו ללמוד רבי יהודה אומר אם בנו זרזי וממולד יותר ותלמודו מתקיים בידו בנו קודמו, וא"כ על זה אמרנו דחמש שנים הוא שיעור הזמן הקובע לראות אם תלמודו מתקיים. וכן תירץ מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל בספרו אילת השחר (נפשקטן). וכבר קדמם בספר פני אבות (ווארטא מל"ת, אבות ה' כ"ב).

והנה מזה תבין עוד נפק"מ, כגון מי שנדב בשביל להחזיק תלמידים מובהקים שיהיו מורי הוראות בתנאי שיצליח ויראה סימן ברכה בלימודו, שתלמיד שלא ראה סימן ברכה בלימודו לאחר חמש שנים, רשאי הנדיב להפסיק קצבתו ולהחליפו בתלמיד אחר, ותן לחכם ויחכם עוד, ועיין בשו"ת בית יהודה (יו"ד סי' מ"ט) שנשאל בת"ח אחד שבעודו פנוי בלא אשה מרוב חשקו נדר ואמר בלשון זה נדר עלי שהבן הראשון יהיה קודש ונתתיו לה' כל ימי חייו. ואח"כ נשא אשה והוליד בן ראשון זכר ואחר היותו בן י"ג שנה רצה להוציאו מבית הספר יען כי לא ראה סימן יפה בתלמודו ובא לשאול אם יש לו פתח כשאר נדרים, ע"ש.

ביאור ז' - אם אינו רואה סימן יפה ישא אשה

עי'ל דנפק"מ לעניין מה שאמרו רבותינו בקידושין (טז): ריחיים בצווארו ויעסוק בתורה, ולכן כל זמן שעוסק בתורה פטור מלישא אשה, כדי שלא תפריענו בלימודו מרדת הפרנסה, וא"כ קמ"ל דכל זה דוקא בלמד חמש שנים וראה סימן ברכה בלימודו, דאז רשאי להמשיך להתעכב, וכמו שנפסק בשו"ע (יו"ד סי' נמ"ז ס"ג פ"ג פ"ב ס"ה' ו' פ"ב), וראה מ"ש בזה בחיבורי טבעת יוסף חופה וקידושין (רי"ט פ"ב), אבל אם לא ראה סימן ברכה בלימודו, אדרבה יישא אשה וימשיך בלימודו ואז יראה סימן ברכה בלימודו, ולפי"ז הכוונה ששוב לא יראה לעולם סימן יפה רק בהיותו רווק, אבל לא בהיותו נשוי, ושמעתי על הרבה בחורים שלא ראו ברכה בלימודם בימי בחרותם, אבל לאחר שנישאו ראו ברכה בלימודם, וכן יש להביא ראיה לדבר מ"ש בקידושין (טז): אמר רב חסדא הטעם שגדול אני מחברי בלימוד, משום שנשאתי אשה בגיל שש עשרה, ואילו הייתי נושא אשה בגיל ארבע עשרה, הייתי יכול להתגרות בשטן ולומר לו "חץ בעיניך", ולא הייתי ירא שמה ויחסיני.

והנה לאור האמור מבואר הטעם שאמר התנא באבות (ה' כ"ב), בן י"ח לחופה, והלא כבר בן י"ג שנה מתחייב בכל המצוות כולן, ומה נשתנה המצוה לישא אשה שאינו אלא עד היותו בן י"ח, ולאור האמור נראה, דכוונת התנא שכיון שבן י"ג למצוות, מאז יש למנות חמש שנים בלימודו, שאם עד אז אינו רואה סימן ברכה בלימודו, ישא אשה בהיותו בן י"ח, ואע"פ שאמרו שם בן חמש עשרה לתלמוד, דמ"מ עיקר תחילת לימודו בהיותו בן י"ג שאז מתחייב במצוות, אלא שבהיותו בן חמש עשרה צריך להתחיל להעמיק, וכמבואר ברש"י באבות שם. וראה עוד מ"ש בזה בחיבורי טבעת יוסף (סג).

ספר "גלילי זהב" - אספקלריא למאורעות התקופה

הטבח בהר נוף • אסון הר מירון • האסון במיאמי • המלחמה באוקראינה • הטבח באלעד • הזעקה בפיגוע בנווה יעקב • הטבח ביישובי עוטף עזה • מתקפת הטרור שמחת תורה • סיפורים מרטיטים והשקפה צרופה מהשואה ועד מלחמת חרבות ברזל באספקלריא יהודית ביצירת השנה התורנית בספר שכובש את מדפי הספרים בכל העולם: ספר "גלילי זהב" - אספקלריא למאורעות התקופה.

כאן ועכשיו בשנת 2025 כאשר רוחות זרות מנשבות וים סוער של דעות כוזבות מאיימות השכם והערב לפרוץ אל תוך המחנה, הופיע ויצא לאור הספר "גלילי זהב" - אוצר אדיר של פניני חינוך והשקפה צרופה בענייני השעה ובדברי עידוד וחיוזק נכוחים באמונה וביטחון, להלהיב הלבבות בחיוזק לימוד התורה ודקדוק המצוות, מתוך דרשותיו החוצבות להבות אש של ראש ישיבת "כרם יוסף" הידוע בדרשותיו המלהיבות ובשפתו הברורה והקולחת, הגאון ר' יוסף חי סימן טוב שליט"א חבר בהמ"ד לדיינות "ברכת אברהם", מחבר ויוצר סדרת הספרים "אשכול יוסף" על התורה והמועדים, אשר נתקבלו ספריו באהבה וחביבה בעולם התורה והישיבות.

ספר "גלילי זהב" יוצא לאור ע"י מכון "כרם יוסף" בעימוד חדשני ומשובח, כולל מפתח נושאים ומפתח סיפורים. זאת מלבד היותו מושקע בתוכנו ועריכתו, עטור בכריכה מרהיבת עין ובתוכן עשיר ומגוון. גדוש בדרשות מופלאות עם ידיעות רבות השזורות בתוכם 100 סיפורים מרטיטים, דברי מוסר אמיתיים באהבת התורה ותיקון המידות, סיפורים שלא ראו אור, מהשואה ועד המלחמה ב7 באוקטובר למגיינים, סיפורי הוד ומופת ועובדות מופלאות מגדולי הדורות עם לקחים נפלאים באמונה ויראת שמים. וכמו כן סיפורים ולקחים מעדות אישית של הגאון המחבר על גדולי ומרביצי התורה, וביניהם: מרן הרב עובדיה יוסף, מרן הגר"ח קנייבסקי, מרן ר' גרשון אדלשטיין ועוד ועוד.

בספר ניתן למצוא פרקים מיוחדים וסיפורים על לימוד תורה, מידות, בין אדם לחבירו, דברי חיוזק חוצבי להבות אש. לא היה כבושם הזה! עריבות ומתיקות התורה מובטחת! ספר מדהים!

הספר זכה להסכמות נלהבות של גדולי ישראל וגדולי ראשי הישיבות מכל העדות והחוגים שליט"א, בו הם מביעים הערכתם והשתאותם בדבר חשיבות ונחיצות ספר מופלא זה, המלא וגדוש בדברי תורה ערבים ושמחים ובהיקף רב של ידיעות חשובות ומועילות, ואשר בכוחו לרומם ולגדל במושגים ובשאיפות געלות, וטובה כפולה ומכופלת בהיותו ערוך בשפה ברורה ונעימה השווה לכל נפש, דבר דבור על אופניו.

את הספר "גלילי זהב" ניתן להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית: "גיטלר". לבירורים נוספים ואודות שאר ספרי הרב המחבר, סדרת "כרם יוסף" על מסכתות הש"ס, "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים, "טבעת יוסף" חופה וקידושין ופריה ורביה בהלכה אגדה ומנהג, "שאגת יוסף" ענייני סכנה ורפואה ופקוח נפש בהלכה ובאגדה: 054-84-60007/8 / 02-5373570 keremyoseff@gmail.com מכון "כרם יוסף".

מכתב ידידינו הגאון רבי אברהם רחמים שליט"א

ב"ה. מוצאי שבת קודש נשא י"ב סיון תשפ"ה.

לכבוד ידידי מנוער. הרב המופלא, בכתם פז לא יסולא, במדע וחכמה מלא, מים עמוקים משקה ודולה, מוכתר בכתרה של תורה וכתר שם טוב עולה. כש"ת הגאון רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א. מחבר "כרם יוסף" על הש"ס. "אשכול יוסף". ועוד.

אחדשה"ט בידידות נאמנה.

האיר זרח אל עבר פני העלון הנפלא "אשכול יוסף" פרשת נשא (גליון 409), נצר מטעיו מעשי ידי להתפאר. וראיתי במדור "שואל ומשיב" שאלה אודות המעשה הנורא ברבינו האר"י בהלווית הרמ"ק וכו'. ואמרת להעיר און כבודו נר", שמקור מעשה זה הוא באגרות רבי שלמה שלומיל (אגרת רעשית) שחי ופעל באותה תקופת זוהר וכתב מאשר ראה ושמע, ואחר שכתב מענין הלווית רבינו הרמ"ק כתב וז"ל: ותכף שאל האר"י את הנוכחים מי רואה מה שאני רואה איזה דבר גדול? ולא ענו אותו דבר, חוץ מנער אחד בן י"ג שנה שאמר אני רואה, שאלו האר"י מה אתה רואה בני? ענה לו הנער: רואה אני עמוד של אש שהולך לפני מטתו של רבינו הנפטר, א"ל האר"י, הואיל זכית למעלה גדולה כזו הרי סימן שאתה טהור וראוי למסור לך כל רזי תורה, והריני מוסר לך את ביתי לאשה. ובחזרתם מהלוויית הרמ"ק הכניסו האר"י לביתו ע"מ לגדלו ולפארו בעדי עדיים של תורה ולתת לו את ביתו לאשה כאשר דיבר לו. אך כעבור כחצי שעה ראה הנער ק' קודם הנישואין, והאר"י הסתכל בפניו וידע מה שארע לו, ומיד אמר לו, הנה איבדת את המעלה הגדולה שהייתה בך, ולכן איני נותן לך את ביתי כי אין הבדל בינך לאחרים, והוציאו מביתו והנער שב למקומו. ע"כ. והביא מעשה זה רבינו חיים פלאג' בספר מועד לכל חי (סי' כח אות כה) בשם מהר"ם פאפירש באור הישר (שערי המוסר פ"ב). ע"ש. וכן ראיתי למרן החתם סופר בחידושי לכתובות (פ"ב) שכתב בזה"ל: וכן מבואר מהמפורסם בפטירתו של האלוקי מהר"ם קורדובירו שהפסיק עמוד אש ולא היה נראה אלא להאר"י ז"ל ולאחד מבחורי תלמידיו "שלא ראה קרי עדיין". עכ"ל. משמע מדקדוק לשונו שלאחר מכן ראה קרי, שאל"כ לא היה לו להוסיף משפט זה, ורק טמון ברמ"ז מפני כבודו. (וידוע שרבינו החת"ס הוא מגדל דיוקנה, וכל מילה שלו שקולה נשקל הקדש. וכפי שכתב מו"ר מנחם פוסק הדור זצ"ל ציצע אומנו שהגאון מה"ס הוא לחתן זמנו והאשון צמנעל). נמצא א"כ שזוהי הנוסחא הנכונה. ומ"מ אין שום מקור לנוסחא שהובאה בספר מרא דעובדא. ואנא דאמרי, דאדרבא יש לפקפק בנוסחא זו, שהרי מה לבת האר"י בבית הקברות, ובפרט שלפי הזוה"ק יש קפידא גדולה לבל תלכנה נשים בליות המת ויש בזה סכנה גדולה, ובודאי שרבינו האר"י הקפיד בזה. זאת ועוד, היאך יתכן שטהור עינים שזה עתה ראה עמודא דנהורא יבית בבת האר"י. ומה שהוקשה לו על נוסחא זו, לפענ"ד יש ליישב, שהיות ומעשה זה היה ברבים כמובא במקור המעשה, וכולם שמעו כיצד האר"י מפליג במעלתו של אותו נער וחפץ בו להיות חתן המלך, ולפתע המה ראו כן תמיהו למה התבטל השידוך של בת האר"י עם הנער המופלא, וכך נודע הדבר. וליכא בזה משום לישנא בישא שהרי הנער לא פגם במזיד חלילה אלא באונס קרה לו מקרה אשר לא טהור, ואונס רחמנא פטריה, ומ"מ האר"י היה חפץ בחתן שלא ראה קרי מימיו. ובודאי שהאר"י לא פרסם זאת אלא שנועד ליחידים, ונכתב בספר ללא הזכרת שם הנער. ועוד, מה שהובא בספר לב אליהו והעתיקוהו כמה מחברים בזמנינו, שהאר"י גרשו, הינך רואה במקור המעשה שלא נכתב כך, אלא שאחר שכבר לא היה חפץ בו לחתן הוציאו מביתו, ובודאי שנפרד ממנו לשלום. וצ"ל כמ"ש כבודו שאין זה אלא גזמא של בעלי הסיפורים. ומעתה אין שום תמיהה על מעשה זה. ומ"ש כת"ר בתשובה, דבריו נפלאים לפילפולא דאורייתא, ולא על מעשה זה.

ואסיים בברכה לכת"ר שיזכה להמשיך להפיץ

את אור תורתנו הקדושה ואוצרותיה ברוב נחת ושובע שמחות.

ביקרא דאורייתא ידידו עוז.

אברהם רחמים, בני ברק ת"ו.

